

zoekt, minder kieskeurig als z'n soortgenooten, op Hieracium en Rapunzel, op Pedicularis en Astragalus en zoovele anderen. De blauwe var. Heydenreichii is hier de gewone, in stede van de groene van de lagere landen. Exemplaren in copula treft ge overal; 't verschil tusschen mannetje en wijfje schuilt in de grootte, maar voornamelijk in de tweerijig getande sprieten.

Een groote spinner komt aangesuisd; 't is Nemeophila Russula in z'n okergeel bleek rose klee, 't wijfje zult ge moeilijker vinden, is hier slechts half zoo groot.

Onze blauwtjes. Laten we met de kleinste beginnen. 't Is I ycaena minima, die hier in grooten getale om de grassen der weide in klein bestek rondfladdert. Maar daarnaast vindt ge er Semiargus en de schitterend groen-blauwe Eros, de grijsgrauwe Orbitulus en Argus en Pheretes, gemakkelijk aan de onderzijde te onderscheiden. En zijt ge wat gelukkig, dan komt ook het moerasblauwtje, dat dubbel zoo groot is en hier donkerder van tint (L. Arion var. Obscura) wel in uw handen. En daarnaast zijn er Melitaea's en Argynnissoorten, maar die vinden we straks op een ander plekje ook. Onze morgen is om, het hotel roept: ge zijt nog niet zoo ver van huis, ge kunt hier de gong nog hooren.

(Wordt vervolgd).

J. C. CETON.

MIJN EERSTE KENNISMAKING MET HET NATUURMONUMENT „DE OOSTEINDER POEL" BIJ AALSMEER.

De mooie plekken in de onmiddellijke nabijheid van de Hoofdstad worden waarschijnlijk het minst bezocht. De meeste Amsterdammers hebben nooit gehoord van den IJdoornpolder bij Durgerdam, waar men van den dijk af reeds kan genieten van het prachtige gezicht links op de Zuiderzee, pardon IJsselmeer, en rechts op de haven van Amsterdam, met haar bosch van kranen, scheepsmasten en pijpen. Achter den dijk kijkt men Waterland in, waar de mooie, reeds veel geroemde, stompe toren van Ransdorp in het landschap domineert. Buitendijks ligt de groene polder met zijn krijschende, witte wolken van sterns en kapmeeuwen, en verder tureluurs, grutto's en vechtende kemphanen. Een deel van dezen vogelpolder is eigendom van de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten, maar daarover misschien nog eens later. Ik zou dan iets vertellen van een hunner andere bezittingen onder den rook van de Hoofdstad: den Oosteinder Poel.

Op een mooien Zondagmiddag bracht de „Haarlemmermeer expres" mij naar het stationnetje Aalsmeer Oost. Vanuit het treintje krijgt men wel een indruk van het bedrijf dezer bloemencentra van Nederland, men kan gerust zeggen van West Europa. Vele honderden hectaren grond zijn hier met glas bedekt en overal doen de rookende schoorsteenen meer aan een industrie-centrum dan aan een „tuinbouwstreek" denken. Op buitenlanders maken deze bloemenfabrieken (zijn het dat niet eigenlijk?)

MIJN EERSTE KENNISMAKING MET HET NATUURMONUMENT 295

een zeer eigenaardigen indruk. Namen als Aalsmeer en Firma Baarse zijn ver over onze grenzen bekend.

Eindelijk, na een klein half uur tingelen en stoppen, komen we in de plaats van bestemming aan. Bij een stoomgemaal, één der vele van de Haarlemmermeerstreek, slaan wij den weg rechts in naar het huis van den heer Been, die ons naar het terrein zal roeien en onze gids zal zijn. Weldra zitten we in het bootje van de Vereeniging en roeien tusschen de vele zeil- en motorbooten naar de verspreid liggende bezitting, die de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten in 1927 heeft aangekocht van de gemeente Aalsmeer (zie Jaarboek 1923—1928, blz. 76, verslag over 1927/28). Het

foto Croockewit.

Fig. 1. *Het Broekwoud in het Natuurmonument Oosteinder Poel.*

gebied bestaat uit een grooten plas met venige landen, grootendeels drijftil, en is een overblijfsel van het oude oeverland van de Haarlemmermeer. Alle overgangen van veen zijn hier waar te nemen, zooals ook staat in bovengenoemd jaarboekje, zoo karakteristiek genoemd „van waterlelie tot struikheide”. We landen in het riet, banen ons een weg over den veerkrachtigen bodem en staan weldra op vasteren grond. Ik zie struikhei, dophei, kussens van veenbes en groepjes roode boschbes. Meer naar den anderen rietoever van de ringvaart toe, waar een race-boot over het water davert, slingert de fraaie moeraslathyrus zich tusschen het riet. Verder overal onze mooie orchideeën: *Orchis latifolia*, *maculata* en *incarnata* in allerlei variëteiten en kleuren, van licht paars tot donker violet en daartusschen de prachtige, welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia*), die door ontginning en ontwatering steeds meer

verdreven wordt. Het is geen wonder, dat dit mooie stukje Hollandsch veen inspiratie heeft gegeven voor „Door het Rietland”. Een rustig natuurmonument is het niet meer, want op de stukken veen in den omtrek liggen de kassen, o.a. ook die van onzen geleider, die hier een fraaie rozenkwekerij drijft en op ruim honderd meter liggen de huizen aan de andere zijde van de ringvaart. Een prachtig terrein voor den „veenpluizer” echter blijft het, aan wien ik dan ook het opstellen van hoog- en laagveentheorieën overlaat. Toch zijn hier ook voor den leek overgangen op te merken en wel eerst de oevervegetatie met riet, lisch, moeras-lathyrus, ratelaar, moeras-vergeetmij niet; dan de streek, waar zonnedauw (ik zag alleen de rondbladige),

foto Croockewit.

Fig. 2. Veenbes (*Vaccinium oxycoccos*) in het Natuurmonument Oosteinder Poel.

moeraskartelblad, orchissen, waternavel, *Platanthera* en kam- en moerasvaren groeien, en vervolgens de meer hoogveenvegetatie met struikheide, dopheide, roode boschbes en veenbes en kraaiheide. Ook *Malaxis* en *Sturmia* moeten hier voorkomen, naar ik vernam, hoewel ik ze nog niet vond.

Door de onrustige ligging zal het aantal broedvogels wel zeer gering zijn, ik zag alleen wat rietzangers en karekieten.

Nu en dan heeft het gebied wel eens van plantenroof te lijden gehad, voor eenige jaren waren nog ongeveer 150 *Platanthera*'s gestolen. De watersport-liefhebbers blijven gelukkig meer aan den waterkant en dringen niet tot het binnenste heiligdom door; toch

heeft de opzichter in de zomermaanden de handen vol, om vooral de peddelaars eruit te houden, die hun bootje het land optrekken en zoo het riet en het gras vertreden en aftrappen. Drijf-til-land is nu eenmaal erg precaire grond, die zoo afbrokkelt.

Dat ik nog dikwijls dit unieke stukje land hoop te bezoeken, om de mooie flora nauwkeuriger te bekijken, spreekt vanzelf. Leden van Natuurmonumenten kunnen na vooraf aangevraagde vergunning deze fraaie bezitting bezoeken, niet-leden geven zich eerst op als lid aan het bekende adres, Heerengracht 540, Amsterdam (C) en gaan dan. De laatsten zijn voor de Vereeniging voordeliger.

Amsterdam,

H. W. E. CROOCKEWIT.

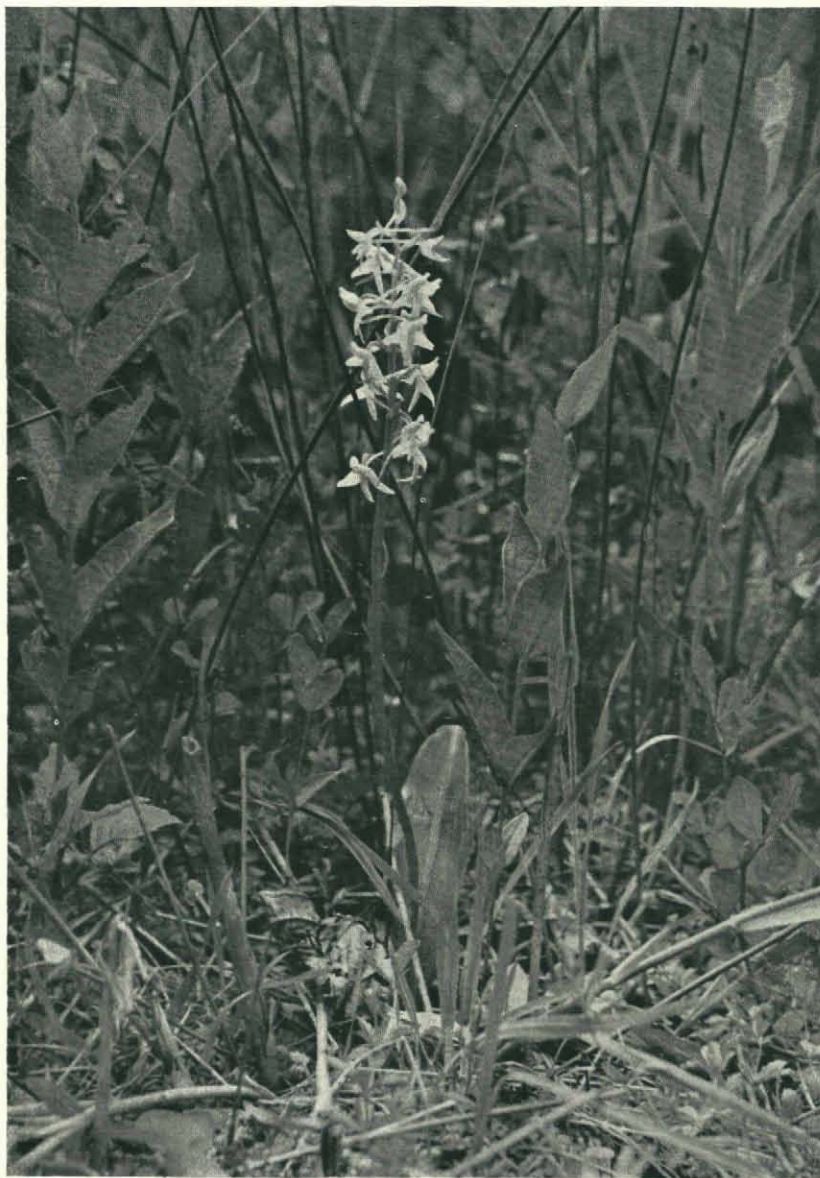

foto Croockewit.

Fig. 3. De Witte Nachtorchis (*Platanthera bifolia*) in het Natuurmonument Oosteinder Poel.

Bijschrift.

Mijn eerste kennismaking met den Oosteinder Poel en zijn wonderschoone omgeving dateert van veertig jaren her. Steenhuizen heeft destijds Heimans en mij daar heen gebracht. Al die jaren heeft het landschap zich vrij goed gehandhaafd en is

rustig in zijn ontwikkelingsgang voortgeschreden, steeds meer in de richting van mosveen en heide. Destijds groeide er lang niet zooveel struikheide als thans. Maar de prachtige *Sturmia*'s, die we toen vonden, twintig exemplaren van twee decimeter

Fig. 4. *Gevlekte Orchis (Orchis maculata)* in de Oosteinder Poel.

hoog en hooger zelfs, mooi beschut groeiend tusschen het riet, zijn verdwenen. Doch het is zeer goed mogelijk, dat er nog hier of daar wel weer eenige staan, of dat ze nog terugkomen. De weelderige plantengroei in deze soort van rietlanden brengt velerlei verrassingen en sommige soorten van planten kunnen allervreemdst rond dansen door het gebied. Dat hebben wij ook kunnen zien aan het Rondbladig Wintergroen in het Naardermeer.

Gelukkig bevindt het geheele gebied van de Oosteinder Poel zich thans in het veilig bezit van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Het is wel jammer, dat zij daar niet al een jaar of twintig eerder mee klaar is gekomen, dan was de eigenlijke plas zelve ook nog rijker gebleven. Ik mis er thans de mooie drijftil van het eind van de vorige eeuw en er zijn ook minder waterplanten. Dat is het gevolg van het baggeren om specie voor de tuinderijen. Dit baggerbedrijf oefent grooten invloed uit op de samenstelling van de flora en fauna in de streek van de Poelen en het Brasemer Meer. Wij hopen dat de Oosteinder Poel zich

weldra zal herstellen en dan ontbreekt er niets meer aan.

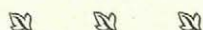
Alleen is het zaak, het fraaie complex nu verder ongestoord te bewaren. Een matige betreding kan het verdragen en ernstige onderzoekers, een enkele keer zelfs een niet al te talrijk gezelschap excursionnisten kunnen er te gelegener tijd worden toegelaten. Natuurlijk kan er geen sprake zijn van planten zamelen, nog minder van

MIJN EERSTE KENNISMAKING MET NET NATUURMONUMENT 299

planten uitgraven. Alleen in allerbelangrijkste gevallen zou daarop een enkele uitzondering kunnen worden toegelaten. Maar waarom zouden we hier ook gaan plukken en delven? Veel betere souvenirs en studievoorwerpen kunnen wij er verwerven door te fotografeeren. De illustraties in dit artikel leveren daarvoor, meen ik, een onomstootelijk bewijs.

De Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten zou het daarbij op zeer hoogen prijs stellen, wanneer de fotografen één afdruk van hun opnamen afstonden voor het wetenschappelijk archief der Vereeniging. Juist voor een gebied als dat van den Oost-einder Poel is dat van groot belang.

JAC. P. THIJSSE.

UIT HET LEVEN VAN DEN CITROENVLINDER GONEPTERYX (RHODOCERA) RHAMNI L.

Uit verschillende mededeelingen, vragen en antwoorden in „De Levende Natuur” is mij gebleken, dat verscheidene bijzonderheden uit het leven van dezen uiterst sierlijken vlinder nog te weinig bekend zijn. Ik heb toen mijne aantekeningen daarover eens nagezien, en ben tot de slotsom gekomen, dat het nog wel de moeite waard zou zijn, het een en ander van hetgeen ik *zelf gezien en beleefd heb*, mede te deelen.

Ik woon nu een twintig jaar hier op de onvolprezen Veluwe, waar onze Citroenvlinder tot de algemeenste Dagvlinders behoort, en heb dus volop de gelegenheid gehad, hem in alle tijden van het jaar gade te slaan. En dat heb ik ook werkelijk gedaan, zooals uit hetgeen hier volgt zal blijken.

Bij het begin beginnende, kan men in allerlei entomologische werken lezen, dat de vrouwelijke Citroenvlinder hare eieren in het voorjaar, voornamelijk in Mei, niet lang nadat de paring heeft plaats gehad, legt op de onderzijde der bladeren van Vuilboom en Wegedoorn (*Frangula Alnus* en *Rhamnus cathartica*), soms ook op de knoppen, bladstelen en twijgjes, elk ei afzonderlijk. Hieraan heb ik niets toe te voegen, doch wil er de aandacht op vestigen, dat in den laatsten tijd de vraag is opgeworpen, of werkelijk uitsluitend de genoemde twee heesters de voedselplanten van de rups zijn, dan wel, of er nog andere bestaan, die nog niet bekend zijn. Dit in verband met het voorkomen van den vlinder in streken, waar die twee heesters verondersteld worden niet te groeien. Mijne ondervinding heeft mij geene nieuwe voedselplanten doen kennen, doch, ten opzichte van het *geheel ontbreken* in eene streek van de genoemde twee heesters, ook in gekweekte exemplaren, ben ik vrij ongelooovig; een nietig struikje, ergens in het verborgene groeiend, kan heel wat rupsen voeden, allicht zonder dat iemand struikje of rupsen opmerkt. De vlinders vallen echter zeer in het oog, en kunnen zich, goede vliegers zijnde, over grootere afstanden verplaatsen dan menigeen vermoedt.